

SUPROTSTAVLJAMO SE OBIČAJU, VOLIMO SEBE

Rani brakovi romskih devojčica:
ulaznica za seksualno nasilje

Udruženje Roma Novi Bečeј,
Romski ženski centar Rromnjako Ilo - Zrenjanin,
2017

Autorstvo: Udruženje Roma Novi Bečej, Romski ženski centar Rromnjako Ilo – Zrenjanin

Izdavač: Ženska romska mreža Banata, Romsko ženska mreža Srbije

Podrška: UNTF, OAK fondacija, Mama Cash

Lektura: Veronika Mitro

Prelom teksta i dizaj korica: Hristina Piskulidis

Tiraž: 2000

SUPROTSTAVLJAMO SE OBIČAJU, VOLIMO SEBE

Rani brakovi romskih devojčica:
ulaznica za seksualno nasilje

Udruženje Roma Novi Bečeji,
Romski ženski centar Rromnjako Ilo - Zrenjanin,
2017

RANI BRAKOVI

UVOD

STATISTIKA

U Srbiji je više od polovine Romkinja (54%), uzrasta od 20 do 49 godina, skloplilo brak ili neku vrstu bračne zajednice pre navršene 18. godine, a približno 17% pre 15. godine.

Gotovo polovina (44%) romskih devojčica uzrasta od 15 do 19 godina je u nekoj vrsti bračne zajednice, približno 14% je u bračnu zajednicu stupilo pre 15. godine (neke i pre 12.) i jedna trećina su postale majke pre navršene 18. godine života.

[Prema podacima Fonda Ujedinjenih nacija za stnovništvo (UNFPA), Child Marriage in Serbia (Summary), 2014]

Među ženama iz regiona Banata u Vojvodini, koje su se obratile SOS telefonu na jezicima nacionalnih manjina, skoro svaka romska devojčica (približno 97%) preživela je seksualno nasilje.

[Prema podacima Udruženja Roma Novi Bečeј, 2016]

Približno 70% Romkinja sa teritorije grada Kruševca rodilo je prvo dete pre navršene 18. godine.

[Prema istraživanju udruženja Romani cikna o ranim i ugovorenim brakovima na teritoriji grada Kruševca, 2016]

Danas u svetu živi 700 miliona žena koje su udate pre 18. rođendana. Ako se ne sprovede velika svetska akcija protiv ranih brakova – ukupan broj žena koje su udate u detinjstvu do 2050. godine će dostići 1,2 milijarde.

[UNICEF, State of the World's Children, 2016]

ZAKONSKI OKVIR

Ustav Republike Srbije proklamuje zaštitu deteta od psihičkog, fizičkog, ekonomskog i svakog drugog iskorišćavanja ili zloupotrebljavanja.

Porodični zakon propisuje da se brak može sklopiti samo na osnovu slobodnog pristanka budućih supružnika, da brak ne može sklopiti lice koje je mlađe 18 godina, ali i da sud može, iz opravdanih razloga, dozvoliti sklanjanje braka maloletnom licu koje je navršilo 16. godinu života, a dostiglo je telesnu i duševnu zrelost potrebnu za ostvarivanje prava i vršenje dužnosti u braku.

Komitet koji prati sprovođenje Konvencije o ukidanju svih oblika disrkininacije žena je 2007. godine uputio Republici Srbiji Završne komentare na periodični izveštaj u kojima, između ostalog, podstiče državu da primenjuje minimalnu starosnu granicu za sklanjanje braka od 18 godina i da preduzme mere za podizanje svesti o negativnim uticajima koje rani brak ima na ostvarivanje ženskih ljudskih prava.

Krivični zakonik propisuje sankcije za praksu ranih brakova. Propisuje se kazna zatvora od tri godine punoletnom licu koje živi u vanbračnoj zajednici sa maloletnicom/kom, kao i roditelju, usvojiocu ili staraocu koji maloletnici/ku omogući da živi u vanbračnoj zajednici sa punoletnim licem ili ga na to navede. Propisuje se kazna zatvora onome ko maloletno lice protivpravno zadrži ili oduzme od roditelja, staraoca ili drugog lica, ili ustanove kojoj je ono povereno. Krivičnim zakonikom sankcionisan je učinilac dela trgovine maloletnim licem kaznom zatvora od najmanje pet godina, čime se inkriminišu slučajevi sklapanja ranog braka uz pribavljanje imovinske koristi, odnosno prodaja devojčica budućem supružniku od strane roditelja ili staratelja.

MEĐUNARODNI OKVIR

Ženevska deklaracija o pravima deteta iz 1924. godine i Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima deteta iz 1989. godine jasno kaže da dete mora biti zaštićeno od svih vidova eksploracije i nasilja.

Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena iz 1979. godine kaže da veridba i stupanje u brak deteta ne može imati nikakvih pravnih posledica, i da države potpisnice moraju preuzeti sve neophodne mere, uključujući i zakonodavne, radi utvrđivanja minimalne starosne granice za sklapanje braka od 18 godina.

Generalna skupština Ujedinjenih nacija je 19. decembra 2016. godine usvojila Rezoluciju 71/175 o dečijem, ranom i prinudnom braku kojom priznaje rodnu nejednakost kao glavni uzrok dečjeg, ranog i prinudnog braka i utvrđuje ulogu i odgovornost država članica Ujedinjenih nacija u okončanju prakse dečjih, ranih i prinudnih brakova.

Rani brakovi krše osnovno pravo dece da budu zaštićena od nasilja.

* * *

- 👉 Rani brakovi su oblik nasilja nad devojčicama i ženama uz „saglasnost društva“ – i dovode devojčice u rizik od seksualnog, fizičkog, ekonomskog i psihološkog nasilja koje će doživljavati tokom čitavog života.
- 👉 Nećemo moći da zaustavimo nasilje nad ženama sve dok devojčice budu prodavane budućim supružnicima.
- 👉 U mnogim slučajevima roditelji veruju da je u najboljem interesu njihovih čerki da ih udaju dok su mlade i da će ih brak zaštititi od seksualnog nasilja. Ovo verovanje je pogrešno, jer je često sam dan udaje vid seksualnog nasilja, i

što se ranije devojčica uđa veći je rizik da doživi nasilje koje će imati poražavajuće dugoročne posledice na razvoj i zdravlje devojčice.

- 👉 U ranom braku devojčice su u riziku od partnerskog nasilja, fizičkog nasilja, seksualnog nasilja, ekonomskog nasilja, emotivnog nasilja i psihološkog pritiska sekundarne porodice koja ograničava devojčicu da donosi odluke o svom životu i telu.
- 👉 Devojčice koje su udate u detinjstvu najčešće opisuju svoje prvo seksualno iskustvo kao prisilno.
- 👉 Moramo da se pobunimo protiv praksi koje su štetne za devojčice i ne predstavljaju vrednosti nijedne kulture.
- 👉 *[Izvodi iz objave povodom Dana devojčica, Girls Not Brides, 2014]*

RANI BRAKOVI

KARAKTERISTIKE

~ Uvidi sa ženskih radionica ~

Rani brakovi u Srbiji prisutni su u romskim i neromskim zajednicama. U narodu i literaturi nazivaju se različito: prisilni brakovi, prinudni brakovi, ugovoreni brakovi, dečji brakovi, maloletnički brakovi, a nekad ih zovemo i prerani brakovi. U romskoj zajednici rani brakovi su uobičajeni i smatraju se važnim delom romske kulture i tradicije. Sklapaju se tako što roditelji devojčice ugovore brak sa roditeljima budućeg supružnika, kao i sumu novca koju će za svoju čerku dobiti. Ugovaranje podrazumeva da se devojčica prodaje, da ona mora da napusti svoj roditeljski dom i da će uskoro da rađa decu.

Ovim tekstrom aktivistkinje ženskih romskih organizacija Romske ženske mreže Srbije žele da se ograde od ovog običaja i da objave ono što žene sa iskusvom ranog braka prečutkuju – **rani brakovi i životi u braku sklopljenom pre punoletstva prepuni su seksualnog,**

fizičkog, ekonomskog i emotivnog nasilja i, za najveći broj Romkinja, predstavljaju seriju traumatskih doživljaja muškog nasilja nad ženama koja počinje prve bračne noći i traje do kraja njihovih života.

Udruženje Rromnjako Ilo i Udruženje Roma Novi Bečeji su tokom 2016. i 2017. godine organizovali radionice u kojima su učestvovali Romkinje sa iskustvom ranog braka. One su na radionicama razgovarale o tome kako se u romskim naseljima tumači rana ugovorena udaja romskih devojčica i šta aktivistkinje i feministkinje misle o tome. Rekle su sledeće:

- 🕒 UDAJA ROMSKIH DEVOJČICA JE OBIČAJ KOJI U ROMSKOJ ZAJEDNICI MORA DA SE POŠTUJE, A SA KOJIM SE MNOGE ROMKINJE AKTIVISTKINJE NE SLAŽU – „To je zlostavljanje devojčica, one su u ropskom položaju kad moraju da se udaju kao deca. Umesto da se igraju lutkama, one doje bebe.“
- 🕒 DIKTAT MUŠKIH GLAVA – „Muške glave porodice i romskoj zajednici diktiraju i ženama i muškarcima da se podvrgnu ovom obliku iskoriščavanja devojčica.“
- 🕒 ŠTETA ZA DEVOJČICE – „Prisiljene su da zadovoljavaju seksualne potrebe muža, da rađaju decu i rade kućne poslove kao sluškinje. Njih niko ne pita šta one žele.“
- 🕒 PRITISAK NA DEVOJČICE, A PONEKAD I NA DEČAKE – „Mnoge devojčice se opiru i kažu da ne žele da se udaju, ali njihov glas se ne čuje, njihov glas ne vredi ništa.“
- 🕒 DEVOJČICE NAPUŠTAJU ŠKOLOVANJE – „To je velika nepravda što se devojčice ispisuju iz škola i što im se govori: Šta će ti škola?! Ti si žensko, udaćeš se.“

- 👉 NEZAKONITO SKLOPLJENA ZAJEDNICA – „Mi se ne slažemo sa tim običajem kojim se romska zajednica ponosi. To su muškarci izmislili, oni imaju od toga koristi, a žene moraju da se slože.“
- 👉 INSTITUCIJE NE RADE SVOJ POSAO – „Ako devojčica neće da se uda, i neko ko je na njenoj strani pozove policiju da spreči udaju, policajci obično kažu: Oni to tako rade. I ne urade ništa, osim ukoliko je devojčica oteta i oba roditelja se zauzmu da spreče svadbu. Institucije nije briga za naše romske devojčice!“
- 👉 RANI BRAKOVI SU DOZVOLA ZA SILOVANJE – „Nema razgovora o tome da sa 15 godina ona može da uživa u seksualnom činu. To je uvek za nju bolno i neželjeno kad je prodata bez svoje volje, a kako može da ima slobodnu volju sa 15 godina za tako ogromnu životnu odluku? Čak i da joj se mladoženja sviđa, ona ne zna šta je čeka [misli se na seksualno iskorišćavanje].“
- 👉 NAŠE TELO ZA NJEGOVU SEKSUALNO „ISTRESANJE“ – „Meni izgleda kao da brakovi služe kao zakonska dozvola da se oni seksualno istresaju nad nama. Oni imaju dozvolu da to rade svaki dan, a mi ne smemo da kažemo NE, jer će nas posle prebiti. Meni je nas žao.“
- 👉 UPROPAŠĆUJU NAS DA NAS NEKO NE BI „UPROPASTIO“ – „Stalno su mi govorili: Sedi kući da te neko ne upropasti! A onda je bilo da moram što pre da se udam da me neko ne bi upropastio. Niko nije znao da mi objasni šta to znači da će me neko upropastiti i da ne smem da ih osramotim. ... Kada je trebalo da se udam, ja sam se nadala nečemu najlepšem.“

Obukli su me u belo i dečak je bio lep. Ali tek mnogo godina kasnije sam shvatila da su tom udajom oni mene upropastili.“

- 👉 NEDOSLEDNOST PRIMENE ZAKONA PO PITANJU DEFINICIJE DETETA – „U našem zakonu dete je do 18 godina. Ali kad je u pitanju Romkinja koju su udali, odnosno rani brak, nju ovaj zakon više ne prepoznaje kao dete. Ako hoće da prijavi nasilje – ona je za sistem ‘žena žrtva nasilja’. Mi onda imamo problem da dokazujemo da je to u stvari dete koje je rodilo dete, i da je dete žrtva seksualnog ili fizičkog nasilja.“
- 👉 PROBLEM ABORTUSA – „Ukoliko devojčica neće da rodi, a to najčešće ne sme ni da pomisli jer je zajednica pritiska da mora da rodi decu odmah posle udaje, u tom slučaju mora roditelj da se složi, obično isti onaj koji ju je naterao u brak.“
- 👉 ROMSKI LIDERI SU JEDNAKO ODGOVORNI – „Romski lideri isto tako promovišu porobljavanje devojčica praktikujući rane brakove svoje dece. Oni moraju da shvate da je to zločin nad detinjstvom devojčica, a i dečaka koji su primorani na seksualnost koja im nije primerena.“
- 👉 MAJKE MORAJU DA URADE ONO ZBOG ČEGA SU I SAME MNOGO PROPATILE – „Mi znamo da mnoge majke ne bi prodavale čerke jer su i same prošle kroz to mučenje, ali moraju. Neke od njih se kasnije kaju i kažu: Gde mi je bila glava?!”
- 👉 PRISILNA HETEROSEKSUALNOST – „Sa 14 godina su me dali, nisam tada znala da mogu da volim žene. Sad kada sam to otkrila, imam 40 godina. Sada sam srećna, ali sa 14 nisam imala mogućnost izbora.“

- 🕒 PRISILA NA ŽIVOT BEZ LJUBAVI – „Ovako, kad te prisile u brak, nekad neka i zavoli svog muža, ali ja ne znam za ljubav. Prodali su me sa 15 godina i samo sam se mučila. Nisam nikog volela.“
- 🕒 RAZDVAJANJE SESTARA – „Odvojili su me od sestre i udali je protiv njene volje. Odveli su je daleko i više je nikad nisam videla, do dana današnjeg. Uvek osetim bol kad se setim toga.“

*„Rodila sam dete sa 14 i po godina, rekli su mi:
Treba ti lutka, ne dete!“*

* * *

Na radionicama smo razgovarale i zapisale kako se u romskim naseljima objašnjavaju i opravdavaju rani brakovi:

- 🕒 Roditelji više ne moraju da brinu o čerki i da se izlažu troškovima – „Ona je sad tuđa kuća.“
- 🕒 Roditelji više ne moraju da čuvaju čerkinu nevinost – „Majci se olakšava trud, jer je njen zadatak da je zaključava de ne bi izlazila, da čuva čerku da ne osramoti porodicu.“
- 🕒 Nema bojazni od otmice – „U nekim naseljima porodice imaju strah da će čerka biti oteta.“

- 🕒 Porodica koja je udala čerku ostvarila je novčanu dobit – „Od miraza ćemo oženiti sina, napraviti kuću, vratiti dugove...“
- 🕒 Porodica se lakše nosi sa siromaštvom – „Jedna usta manje.“
- 🕒 Porodica je sigurna da je njihova čerka nevina ušla u brak – „Tako smanjuju šansu za predbračni seks koji u romskoj zajednici predstavlja ogromnu stramotu.“
- 🕒 Roditelji veruju da će se lakše uklopliti u novu porodicu ako je mlađa – „Mlado drvo se lakše savija.“
- 🕒 Devojčica koju udaju želi da uđe u svoje roditelje – „Morala sam zbog roditelja da pristanem. Moja udaja bila je ostvarivanje svih njihovih snova.“
- 🕒 Devojčica koju udaju želi da oslobodi mesto za udaju mlađoj sestri – „Običaj je da se ide redom, prvo najstarija čerka se proda i uda, a onda sledeća.“
- 🕒 Što je čerka mlađa, roditelji ostvare veću dobit: „Što je devojka mlađa, ima veću vrednost. Baš kao i noviji automobil.“

RANI BRAKOVI

SEKSUALNO NASILJE NAD DEVOJČICAMA I ŽENAMA

~ Ženska iskustva ~

Na radionicama u kojima su učestvovale Romkinje koje imaju iskustvo ranog braka najteže je bilo govoriti o seksualnom nasilju. Posebno je bilo teško dovesti u vezu seksualno nasilje sa ranim brakom – običajem duboko utkanim u romsku kulturu i tradiciju. Romkinje su, pričajući na temu ranog braka, govorile iskreno iz sopstvenog iskustva, i rekле su sledeće:

„Naša prva bračna noć je seksualno nasilje nad nama!“

„Mi sve volimo našu romsku kulturu, ali ne volimo brak u kome smo jer smo prvo poniženje doživele kada smo u taj brak stupile, od tada doživljavale smo poniženje često i doživljavamo ga i danas.“

“Bila sam devojčica, udali su me mladu, nisam ni znala šta je seks. Ni prve bračne noći, ni posle, nisam doživljavala nikakvo zadovoljstvo. Sećam se kako sam sve vreme te prve bračne noći zamišljala kako izlazim iz spavaće sobe, moja majka me grli i tiho, tik uz uvo, kaže: Osvetlila si mi obraz, najdraža moja! A istovremeno, sve moje komšije prilaze, vedri i nasmejani i aplaudiraju.”

Sasvim razumljiva fantazija, jer porodica i komšije obično čekaju rezultat tog nasilnog čina. Od romske devojčice koju je seksualno iskoristio njen suprug romska zajednica očekuje rezultat – okrvavljeni čaršav. One u činu prve bračne noći (najčešće je u pitanju prisila) moraju da zadovolje očekivanja muškarca, porodice i cele zajednice. Zbog toga one ne mogu o tome da pričaju, a drugi se hvale činom koji je za žene ponižavajući. Obično je ta noć za devojčicu sećanje na ogromnu bol i strah. Doživljena bol i strah dovodi do osećaja velikog poniženja, a osećaj velikog poniženja dovodi do dugotrajnog osećaja manje vrednosti i verovanja da nismo dovoljno dobre.

Kasnije, tokom braka, mnoge Romkinje su izložene seksualnom nasilju od strane muža. O tome najčešće nemaju kome da pričaju jer se to smatra njihovom ‘bračnom dužnošću’.

Iskustvo aktivistkinja ženskih romskih organizacija Ženske romske mreže Banata i Romske ženske mreže Srbije, koje su pitanjem nasilja nad Romkinjama počele da se bave 1999. godine, poražavajuće je: skoro da nema Romkinja koje nisu iskusile fizičko ili seksualno nasilje u braku.

Ovim tekstrom želimo da ukažemo na ozbiljnost seksualnog zločina nad devojčicama i da pojasnimo roditeljima da ako vole svoje devojčice onda je najvažnije da ih šalju u školu i da ih podstaknu da same biraju svoje prve ljubavi. Devojčice bi trebalo same da biraju svoje simpatije, da same odluče da li će to biti dečaci ili devojčice, da li će se udavati ili ne, i za koga. Devojčice bi trebalo same da biraju da li će imati dece ili ne, i koliko.

Na radionicama smo zaključile da rani brakovi daju legitimitet različitim vidovima seksualnog nasilja:

- 👉 SILOVANJU TOKOM PRVE BRAĆNE NOĆI OD STRANE SUPRUŽNIKA;
- 👉 SEKSUALNOM ZLOSTAVLJANJU I SILOVANJU U BRAKU OD STRANE SUPRUŽNIKA;
- 👉 SEKSUALNOM ZLOSTAVLJANJU I SILOVANJU OD STRANE DRUGIH ČLANOVA PORODICE.

SILOVANJE TOKOM PRVE BRAČNE NOĆI OD STRANE SUPRUŽNIKA

- 👉 Kod nas Roma postoji običaj da se dokazuje da li je devojka koja se udala poštena tako što se posle prve bračne noći iznosi čaršav. Ako se na čaršavu vide tragovi krvi, to je dokaz da je devojka u brak ušla nevina i da je poštena. Ja sam bila jako mlada i nisam znala šta je to, niti sam znala šta su moje obaveze, imala sam 14 godina. Posle upornog insistiranja moje majke da dokaže da sam ja poštena, moj muž je prve večeri insistirao da sa mnom ima seksualni odnos. Ja to nisam htela, ali on je bio nasilan i ostvario je ono što je naumio. Bio je uporan i ja nisam imala drugog izbora osim da se prepustim. Bilo je strašno i bolno, jako teško sam sve to podnела i veoma sam se loše osećala nakon toga. Plakala sam. Čaršav sam bacila u jednu rupu, uplašila sam se kada sam videla krv na njemu. Sutra ujutru je moja majka došla kod nas u kuću, a kada je čula šta se desilo, bila je zadovoljna. Izvadila je čaršav iz rupe i svima ga pokazivala.
- 👉 Udaja je za mene sećanje na seksualno nasilje. Bila sam mala, 14 godina. Nisam ga poznavala, na brak su me prisilili moji roditelji. Ta noć je označila kraj moje sreće. Govorila sam mu da neću, posle sam učutala. Sada znam da je to bilo silovanje, tada – bila sam užasnuta. Sve me je bolelo. Donji deo tela mi se ukočio i više nisam ništa osećala. Kasnije sam samo čutala i plakala. Imala sam osećaj da me je izdala moja porodica i ceo

svet. Radost koju sam imala kao srećna devojčica nikad više nisam povratila. Nije postojao niko kome sam mogla da ispričam šta mi se dogodilo, jer su svi oko mene mislili da sve to tako mora da bude. Kada sam odrasla, uprkos svemu, završila sam srednju školu i mnogo kasnije pročitala sam neke članke o seksualnom nasilju. Onda je počelo da mi se razjašnjava da je to što sam doživela bilo nasilje. Razvela sam se.

- 👉 I ja sam to prošla i znam da je prva bračna noć silovanje, i da će posle toga svaka koja je to doživela uvek biti tužna. Tada nisam znala da postoje žene koje vole žene. Sad sam se oslobođila muškaraca i mnogo mi je bolje. Sad volim žene.
- 👉 Dva puta sam uspela da se spasim udaje jer sam završavala školu. Ali treći put nisam mogla da se izborim sa porodicom. Udalji su me sa 14 godina za dečaka kojeg sam igrom slučaja poznavala. Prodali su me kao stvar za male pare. Obukli su me u belu venčanicu, svi su se veselili i pili na mojoj svadbi... Samo sam ja sedela tužna i gledala... ne znam ni ja gde sam gledala... Kada je došla ponoć, počeo je moj pakao. Odveli su me u sobu i skinuli golu kako bi videli da li imam neki predmet kod sebe. Kada su se uverili da nemam, rekli su mi da se pripremim za muža. Tu noć nikada neću zaboraviti. Kao da sam se oslobođila svoga tela i gledala sa strane šta mi radi. A radio mi je svašta. Te noći... imao je odnos sa mnom devet puta dok su svi gosti čekali da završimo. Plakala sam, ali plakao je i on. Ne znam zbog čega... Posle devetog puta je odustao... Izašao je napolje i ušle su njegove tetke, sestre i majka. Izvukle su čaršav ispod mene i rekle: Gde je, gde je?

Tada je ušla moja sestra i rekla: Tu je, eno! Počele su sve da plaču, od sreće navodno. Iznele su čaršav napolje i tada je počelo veselje. Ja sam ostala sama u krevetu i želeta sam da umrem. Ne sluteći šta mi se dešava pomirila sam se sa sudbinom, verovala sam da tako mora.

SEKSUALNO ZLOSTAVLJANJE I SILOVANJE U BRAKU OD STRANE SUPRUŽNIKA

- 👉 Bila sam devojčica od 12 godina kada sam bila data. Nisam znala šta je to brak i šta će mi on raditi. Posle je bilo još i gore nego na početku. Imala sam 14 godina kada sam rodila prvo dete, sa 18 sam imala već njih četvoro. Nije me ništa pitao, nisam ni znala kad sam ostajala trudna.
- 👉 Posle svadbe sam otišla za Beč. Suprug je tamo živeo. Kad sam stigla, saznala sam da je on već oženjen i da sam ja prevarena. Počeo je život o kome ne želim ni da mislim. Jedna žena je bila u jednoj sobi, a ja u drugoj. Ona je bila trudna. Prisiljavao je i mene i nju na seks, ali pošto je ona bila trudna ona je imala „opravdanje“. Zato je mene i doveo. Bilo je strašno, jedva sam izdržala mesec dana.
- 👉 Silovao me je sto puta, teško mi je da pričam o tome, i tukao me je kad nisam htela seks. Niko me nije ništa pitao, a ja sam vaspitana da devojka mora da sluša starije. Tako su me ukrali i udali, a nisam ga ni poznавала. Silovanje i maltretiranje je

bilo stalno. Jednom sam rekla NEĆU i on me je istukao debelom metalnom šipkom po nogama. I dan-danas imam ožiljke. To je bio kraj. Tada su deca već bila velika i tad sam rekla: E, sad je kraj! Otišla sam od njega i rekla sebi da mi je to poslednji muškarac. Mora da ima nešto lepše u životu od toga! Sad se oblačim tako da me muškarci ne primete na ulici, da me ostave na miru, a da budem lepa za žene.

- 👉 Znam, i ja sam tako govorila sebi: Izdrži dva minuta. Zažmurim da bih posle imala mira, da me ne maltretira. Jer ako kažeš NE, onda ti kaže da si kurva, da ga varaš sa drugima i počinje nasilje.
- 👉 Sramota je da odem, nisam ni devojka ni žena. Šta sam ja sada? Moram da trpim, da zatvorim oči pa neka me siluje, proći će brzo... On je muško moram da ga zadovoljim, ja nisam važna...
- 👉 Strah me je od noći... Kad padne mrak ja umirem, svako veče, jer dolazi ON – moja smrt. Kad dođe noć, to je kao crni đavo, hoćeš da popiješ nešto i da nestaneš. Svako veče se plaviš noći, strahuješ šta će se dogoditi.
- 👉 Mnoge žene pobegnu kod dece, govore da su bolesne, da imaju ženske stvari, da ih boli stomak... Ja ne znam ženu koja je rekla da uživa u tome.
- 👉 Svako veče kad bi se vratio kući, silovao me je. Bili smo siromašni, svo troje smo živeli u jednoj sobi. Uveče mi uđe strah u kosti jer znam šta me čeka. Ja sam mu govorila: Ne možeš to da radiš, sin je u sobi. On nije ništa mario. Svako veče mi je to radio. Osećala sam se kao njegova robinja. Kao da sam robinja prisiljena na najgore mučenje. Svaki put kad

sam htela da odem, mama mi je govorila: Ne smeš! Moraš da ga trpiš i ja sam tako trpela. Tako me je zlostavljao osam godina sve dok nisam skupila snage da pobegnem. Muškarce posle toga ne mogu više očima da vidim.

- 🕒 Kad sam bila mala videla sam žene kako beže kroz dvorište noću. Beže kod majke ili komšinice, kod sestre... samo da nisu u kući, a ujutro se vraćaju zbog dece.
- 🕒 Ja se sećam kad sam bila mala da je jednom u srednoći došla jedna naša rođaka i plakala. Bila sam uplašena i nisam razumela o čemu se radi.
- 🕒 Sećam se kako sam više puta čula kroz zid kako mama noću plače. Bila sam mala i nisam znala o čemu se radi. Kad bih je pitala šta joj je, ona je govorila da je boli glava i ja sam joj tada verovala. Nisam ništa znala, ali sad znam šta je njoj bilo.
- 🕒 Dva meseca je sve bilo sjajno, čak sam ga i zavolela, nismo mogli jedno bez drugog. Plakali bi oboje kada bismo se rastavili na jedan dan. Tada je on otisao kod njegovih u inostranstvo na nekoliko dana kako bi doneo kući neku robu od čije prodaje bismo živeli. Vratio se i tada je sve krenulo naopako. Primoravao me je na intimne odnose svako veče ne shvatajući da to mene povređuje. Kada ne bih htela, dosađivao bi mi i čupao bi me za kosu nazivavši me pogrdnim imenima. Sećam se jedne večeri, došao je kući, bio je trezan, a bio je mnogo ljubomoran. Pitao me je koga sam jutros srela. Odgovorila sam mu da nisam izlazila iz kuće. Nije verovao. Počeo je da me udara pesnicama dok se nisam onesvestila, tada bi me polivao vodom da dođem sebi. Kada bi došla sebi govorio mi je: Ko te je udario, šta ti se desilo, što

plačeš...? I tako celu noć. Meni je pozlilo te večeri, počela je vilica da mi se koči, on bi mi davao razne lekove da me prođe. A kada me je prošlo, stavio me je u kamion i krenuo da nas ubije oboje. Jurio je kamionom pa naglo kočio kako bi me uplašio. Na kraju me je odveo kod moje majke i otišao da se sam ubije. Nije se ubio te večeri. Ja sam mu oprostila i vratila sam se. Nasilje se ponavljalо iz dana u dan sve više i ja bih mu se svaki put vraćala. Volela sam ga pa zato. Uvek sam krivila sebe i mislila da to tako mora. Dok jednog dana više nisam mogla i otišla sam od njega. Pretio mi je ubistvom sebe i mene i mojih. Nisam mu više verovala, gadio mi se. Nisam bila svesna nasilja koje preživljavam, otišla sam kod majke i majka me je istog dana poslala u drugi grad kako bi me sklonila od njega. Ne sećam se ni kako, ali došla sam do broja SOS telefona. Pozvala sam i čutala, dugo sam čutala, nisam znala šta da kažem. Nekako je razgovor krenuo i ja sam tek tada shvatila šta mi se desilo. Krenula sam na razne razgovore koji su mi pomogli u prevazilaženju svega onog što sam preživela. Sada sam osnažena i znam koja su moja prava i ohrabrujem slične meni da ne trpe nasilje. Ja znam da sam uradila najbolje što sam mogla da preživim i ostanem normalna...

SEKSUALNO ZLOSTAVLJANJE I SILOVANJE OD STRANE DRUGIH ČLANOVA PORODICE

- 👉 Kada sin nije spremam za seksualne odnose, onda otac to radi u njegovo ime. Često se iz tih odnosa posle rodi dete i niko ne sme da zna čije je to dete. Svi čute, to je javna tajna. A devojčica se apsolutno ništa ne pita.
- 👉 Jedna žena mi je rekla da je jedan njen rođak kada se oženio rekao: Moja čerka se neće udati tek tako, ja ću prvo biti s njom, pa tek onda muž.
- 👉 Prodali su me ujaci, jer nisam poznavala oca. Imala sam 13 godina, a on 12. Kad smo ušli u sobu, moja svekra me je odmah gurnula u krevet i pitala me da nemam možda menstruaciju. Nisam znala šta je to. Rekla mi je da legnem i raširim noge. Izašla je iz sobe, a ušao je svekar. Rekao je da pošto njegov sin ne može da spava sa mnom da će to uraditi on. Počela sam naglas da plačem. Tada je ponovo ušla svekra i počela da me udara i da viče da su oni sve to platili mojoj majci. Oboje su počeli da me tuku sve dok nisam izgubila svest. Kada sam se probudila bila sam u bolnici. Tamo sam saznala da me je svekar silovao.
- 👉 Otac mi je bio alkoholičar. Svakodnevno je dolazio kući mrtav pijan i nalazio milion razloga da tuče moju mamu i mene. Majka mi je rano umrla od kancera. Ostali smo samo moj brat koji je bio dve godine mlađi od mene i ja. Živeli smo svi u jednoj sobi. Jedne večeri otac je došao kući mrtav pijan...,

skinuo se go i legao pored mene. Počela sam da ga guram od sebe, da ga molim. Legao je na mene. Zatvorio mi je rukom usta i krenuo da mi cepa majcu i da me siluje. Tada se pojavio brat iznad njega i udario ga letvom u glavu. Onesvestio je oca, a ja sam počela da drhtim i jecam. Brat mi je samo rekao: Izlazi, beži odavde i nemoj više nikad da se vraćaš.

- 👉 Imala sam 15 godina kada su moji rođaci javili mojim roditeljima da su našli dobru „priliku“ za mene. Ja nisam htela da se udam, ali sam htela da pomognem roditeljima jer je suma od 12.000 evra koju su ponudili za mene bila primamljiva za mog oca. Smatrao je da će se spasiti siromaštva i da bi za te pare mogli da kupe neku kućicu. Svog muža sam prvi put videla na dan svadbe, bio je invalid. Bio je u kolicima, a to nisu znali ni moji, a ni ja. Kada je moj otac to video, htio je da prekine svadbu, ali ja nisam dozvolila. Znala sam da će im taj novac značiti krov nad glavom. Moj život sa tim dečakom i njegovima je bila noćna mora. Svekrva me je dva dana nakon svadbe toliko tukla da sam bila modra od članaka do glave. Govorila je da sam nesposobna, a sve zato što nisam mogla da imam seksualni odnos sa njenim sinom. On je imao problem, bio je u kolicima, a ja sam bila dete. Onda je jedno veče ona došla u sobu, skinula me, naredila mi da skinem njega i pomogla oko seksualnog odnosa. Prisustvovala je tome, živ sram me je pojeo, osećala sam se kao najbezvrednije biće na svetu. Odmah sam ostala u drugom stanju, a psihičko i fizičko malteretiranje je nastavljeno tokom trudnoće.

Komisija za status žena Ujedinjenih nacija u dokumentu o rodnoj jednakosti i napretku žena iz 2013. prepoznala je da dečji brak kao oblik nasilja i zahtevala potpuno zau-stavljanje takve prakse.

RANI BRAKOVI

PREDLOZI ZA TOTALNO UKIDANJE PRAKSE RANIH BRAKOVA

Poruka aktivistkinja ženskih romskih organizacija Romske ženske mreže Srbije je da su rani brakovi oblik nasilja nad devojčicama koje nikada ne sme da se opravdava običajem, tradicijom ili kulturom. Mi smatramo da praksa ranih brakova nije deo kulture nego je vid nasilja. Devojčice, a kasnije žene, u ovakvim brakovima ne poznaju seksualno zadovoljstvo. Ono je rezervisano samo za muškarce. Postoji termin „seksualno ropstvo“ koji opisuje zločin u kom žene nemaju nikakva prava – žene bez svoje volje zatočene. koje iz zatočeništva ne mogu da odu, dok ih muškarci seksualno iskorišćavaju. Mi smatramo da su životi mnogih žena u ranim brakovima oblici seksualnog ropstva, jer se one ni za šta ne pitaju. Osim toga, rani brakovi su okutan oblik prisilne heteroseksualnosti – žene, a ni muškarci, apsolutno ne mogu da biraju seksualnu orijentaciju.

SUPROTSTAVLJAMO SE OBIČAJU, VOLIMO SEBE

Na susretima i radionicama Romkinja tokom 2016. i 2017. godine u organizaciji Udruženja Roma Novi Bečej mnoge devojke i žene su bile ljute što je običaj ranog braka i dalje prisutan u romskoj zajednici.

SUMIRAMO NAŠE STAVOVE I ZAHTEVE

AKTIVISTKINJE ROMKINJE KAŽU

- 👉 Seksualno nasilje i seksualna zloupotreba maloletnica je krivično delo. Nema izgovora!
- 👉 Romske devojčice moraju da budu podržane zakonima i njihovom bezuslovnom primenom.
- 👉 Romski lideri moraju da zauzmu čvrst stav da rani brakovi nisu romska tradicija nego krivično delo.
- 👉 Devojčice, žrtve ranih brakova, moraju da budu podržane kroz psihološko savetovanje, emotivnu podršku, medicinsku pomoć, sigurne prostore, povratak u sistem obrazovanja, podršku u samozapošljavanju i zapošljavanju. To je odgovornost države nakon toliko godina tolerisanja ovakve prakse!
- 👉 Ženske organizacije u zemlji treba da se obrazuju na temu štetnog dejstva ranih brakova i zauzmu jasan stav da nije „normalno“ da se devojčice udaju.
- 👉 Aktivistkinje ženskih romskih organizacija radiće na menjanju prakse i stvaranju nove budućnosti romske dece. Mi smo te koje dajemo moć deci da završe školu, da ostvaruju sebe i onda biraju šta žele u životu.
- 👉 Mi želimo da podstaknemo majke i čerke na aktivizam sa ciljem da jačaju svoju volju i menjaju svest o ranim brakovima

- da im se otvore vrata različitih izbora, drugih mogućnosti za njihovu decu.
- 👉 Romske ženske organizacije radiće na mapiranju i prikazivanju pozitivnih primera kao modela za promenu tradicionalnih obrazaca u romskoj zajednici.

IZVORI:

Child Marriage in Serbia (Summary), UNFPA, 2014.

<http://eeca.unfpa.org/publications/child-marriage-serbia-summary>

Objava povodom Dana devojčica, Girls Not Brides, 2014.

<http://www.girlsnotbrides.org/why-is-child-marriage-a-form-of-violence-against-women-and-girls/>

O ovome se čuti, Zbirka istinitih priča, Romani Cikna, Kruševac, 2015.

(Pre)rani brakovi – Životne priče Romkinja u Srbiji, Bibija – Romski ženski centar, Beograd, 2016.

<http://www.bibija.org.rs/images/rani-brakovi.pdf>

State of the World's Children, UNICEF, 2016.

<https://www.unicef.org/sowc2016/>

Istraživački podaci Udruženja Roma Novi Bečeji, Ženske romske mreže Banata, Romskog centra za žene i decu Dae – Beograd.

SUPROTSTAVLJAMO SE OBIČAJU, VOLIMO SEBE

SADRŽAJ

UVOD	5
Statistika	5
Zakonski okvir	7
Međunarodni okvir	8
 KARAKTERISTIKE.....	11
 SEKSUALNO NASILJE NAD DEVOJČICAMA I ŽENAMA	17
Silovanje tokom prve bračne noći od strane supružnika	20
Seksualno zlostavljanje i silovanje u braku od strane supružnika	22
Seksualno zlostavljanje i silovanje od strane drugih članova porodice .	26
 PREDLOZI ZA TOTALNO UKIDANJE PRAKSE RANIH BRAKOVA.....	29
 AKTIVISTKINJE ROMKINJE KAŽU	31
 Izvori:.....	33

SUPROTSTAVLJAMO SE OBIČAJU, VOLIMO SEBE

Rani brakovi i životi u braku sklopljenom pre punoletstva prepuni su seksualnog, fizičkog, ekonomskog i emotivnog nasilja i za najveći broj Romkinja predstavljaju seriju traumatskih doživljaja muškog nasilja nad ženama koja počinju silovanjem prve bračne noći i traju do kraja njihovih života.

* * *

Aktivistkinje ženskih romskih organizacija radiće na menjanju prakse i stvaranju nove budućnosti romske dece.